

ТАЙНИТЕ НА НАТУРАЛНАТА ПАРФЮМЕРИЯ

Д-Р ЕЛЕНА НИКОЛОВА МАРКОВА

ВЕСЕЛА ФИЛЕВА

ТАЙНИТЕ НА НАТУРАЛНАТА
ПАРФЮМЕРИЯ

Д-Р ЕЛЕНА НИКОЛОВА МАРКОВА

ВЕСЕЛА ФИЛЕВА

ТАЙНИТЕ НА НАТУРАЛНАТА
ПАРФЮМЕРИЯ

Издателство „Вдъхновения“ подкрепя авторските права. Авторското право повишава креативността, поощрява различните гласове, насърчава свободното слово и създава една жива култура. Благодарим ви, че закупихте официално издание на тази книга, както и че спазвате законите за авторското право, като не възпроизвеждате, сканирате или разпространявате без разрешение части от нея под каквато и да е форма. По този начин вие поддържате писателите и позволявате на „Вдъхновения“ да продължава да издава книги за любознателния читател.

„Тайните на натуралната парфюмерия“ не взема предвид индивидуалните изисквания, заболявания или други особености, които имате.

Нито издателят, нито авторът се ангажират с предоставянето на професионални съвети или услуги на отделния читател. Идеите, процедурите и съветите, които се съдържат в настоящата книга, не са предназначени да заменят консултацията с вашия лекар. Всички въпроси, свързани с вашето здраве, изискват медицинско наблюдение. Нито авторът, нито издателят носят каквато и да било отговорност за предпологаеми загуби или вреди, възникнали във връзка с предоставените в тази книга информация или препоръки.

Рецептите в тази книга трябва да се следват точно. Издателят не носи отговорност за вашите специфични здравословни нужди или алергии, които може да изискват медицинска помощ. Издателят не носи отговорност за каквато и да е нежелани реакции във връзка с рецептите, съдържащи се в тази книга.

ТАЙНИТЕ НА НАТУРАЛНАТА ПАРФЮМЕРИЯ

© Д-р Елена Николова Маркова и Весела Филева – автори

ISBN 978-619-7342-72-7

ВДЪХНОВЕНИЯ 2023

На Валя

***Посвещаваме тази книга на Валя, която ни предаде
любовта и уважението си към натуралните аромати.
Любов, която откриваме във всяка нейна дума...***

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ	9
Глава 1. История на парфюма	11
Глава 2. Обонятелен апарат и обонятелна памет	21
Обонятелен апарат	21
Обонятелна памет	23
Глава 3. Холистичен подход и натурална парфюмерия	27
Холистичен подход в парфюмерията	27
Как да изберем подходящ аромат	32
Ароматология или психология на ароматите	36
Аромати и цветове	43
Глава 4. Основни съставки, влагани в натуралната парфюмерия	45
Растителни ароматни вещества	45
Фиксатори на аромата	50
Парфюмни носители	52
Глава 5. Фалшифициране на етеричните масла	55
Методи за фалшифициране	55
Критични фалшификации на висококачествени масла и абсолюта	60
Откриване на фалшифициране в етеричните масла	62
Глава 6. Най-често използвани материали в натуралната парфюмерия	65
Таблица с ароматни материали	68
Глава 7. Видове парфюми според носещата основа (парфюмната среда)	81
Алкохолни парфюми	81
Маслени парфюми	82
Восъчни парфюми	84
Глава 8. Видове аромати според летливостта им	85
Ольфакторна пирамида	85
Връхни нотки	85
Средни нотки	86
Базови нотки	87

Глава 9. Парфюмни семейства	89
Цитрусови парфюми	90
Дървесни парфюми	90
Фужерни парфюми	91
Шипрови парфюми	92
Ориенталски парфюми	92
Флорални парфюми	92
Гурме парфюми	93
Зелени парфюми	93
Глава 10. Пособия и материали, необходими на начинаещия парфюмер	95
Изучаване на парфюмните материали	96
Чеклист	97
Трениране на обонянието	99
Глава 11. Композиране на парфюм	103
Хоризонтални акорди	104
Вертикални акорди	109
Съчетаване на аромати	110
Зреене, концентриране и разреждане на парфюмната композиция	111
Употреба на натуралните парфюми и безопасност	113
Глава 12. Рецепти	115
Парфюмен гардероб „Ежедневие“	116
Парфюмен гардероб за малки дами и господа	119
Таблица с разреждане на парфюмите според носещата база	120
Рецепти за парфюми	123
Глава 13. Полезни съвети за начинаещи парфюмери	172
Глава 14. Миризмата и нейното въздействие върху хората	175
Глава 15. Съхранение на натуралните парфюми	177
Глава 16. Къде да наносяме натуралните парфюми	179
Глава 17. Изостряне на обонянието	181
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	183
<i>Библиография</i>	185
<i>Приложение 1. Чеклист</i>	186
<i>Приложение 2. Ботанически наименования</i>	187

Предисловие

Парфюмът е тайнствен спътник на човека от дълбока древност, способен да оздрави или да разболее неговото физическо тяло; да събуди мечти, желаниа и страсти; да възвиси духа до свръхестествено, божествено ниво; да предизвика стремеж към абсолютното, толкова силен, че да се превърне в маниакална идея.

Ароматите събуждат спомените и имат способността да ни пренасят на друго място. Всекидневно се срещаме с хиляди аромати, които се запомнят по различен начин, предизвикват приятни чувства и събуждат забравени спомени. Животът ни без аромати би бил немислим.

С тази книга ви каним на вълшебно ароматно пътешествие, което ще позволи на всеки да стане творец, да пресъздаде своите идеи, чувства и фантазии в уникален, личен парфюм. Натуралната парфюмерия е изкуство, за което са важни идеята, труда и ентузиазмът, не толкова талантят.

За разлика от другите изкуства, които са насочени към публиката, натуралната парфюмерия е ориентирана към създаване на творение, което да задоволи своя създател, да го заяви като личност и да го дари с естетическа наслада.

Всеки натурален парфюм е индивидуално произведение. Натуралните парфюми са прекрасни, защото носят характера, чувствата и душата на своя създател. Те са живи същества, заредени с искрата на най-великия творец – природата.

ГЛАВА 1

История на парфюма

Ароматите на цветя, билки, борова или изгорена дървесина са очаровали човечеството и са били част от неговото ежедневие от древни времена. Едновременните димни ритуали стоят в основата на думата парфюм (от латински: *per fumum* – чрез дим). Най-ранната форма на извличане на аромати била чрез горене на треви и смоли. За това се разказва в „Епос за Гилгамеш“. Пак оттам разбираме, че преди около 5000 години шумерите мажели косите си с благовонни масла, масажирали телата си, излежавали се във вани с масло от жасмин, перуника, зюмбюл, а от кадилниците се носело упойващото ухание на кедър.

От същото време са и първите достоверни сведения за уменията на хората да извличат ароматни вещества от растения и животински продукти. Асирийците, а по-късно и жителите на Вавилон и Мала Азия, също имат своя дял в познанието за извличането на миризми, като са ни оставили подробни инструкции за майсторене на ароматни мазила. В древните текстове на индийските веди също се говори за благотворното въздействие на розовото масло и етеричното масло от индийска тръстика.

В Библията Ной благодари на Бог, че го е спасил от Големия потоп, като изгаря кедър и смирна. Миропомазването с благовонни масла и прекадяването с ароматни смоли и дървесина имат важно участие в древните християнски обичаи.

Доста място е отделено на силното еротично въздействие на тревите и маслата и в библията за изкуството на любовта – Кама Сутра.

Историята на парфюма започва преди много векове¹. Древните хора приписвали на ароматите и благоуханията божествена и магическа сила. С цъфнала клонка от праскова шаманите прогонвали от човека лошите духове на страданията и болката. Историкът на древността Херодот пише, че хората опушвали с ароматна хвойна домовете и другите постройки, за да ги предпазят от мълнии.

Първият парфюм е тамянът, използван от египтяните преди 5000 години, а по-късно и от древните араби, гърци, индийци и римляни. С течение на времето хората започват да създават ароматни мехлеми и издигат ароматите в символ на висок социален статус. Значението и статусът на парфюма се развиват по различен начин в различните страни, затова има много аромати, които са били приемани за парфюми дълго преди да се появи съвременният аналог на познатия в наши дни парфюм.

В Древен Египет преди близо 4000 години хората използвали ароматите навсякъде. Те приготвяли ароматни кремове и благовонни масла, които били включвани в различни церемонии, но също така допълвали и женския тоалет. Процесът по създаване на парфюма тогава може да бъде проследен по релефите, оставени по стените на гробниците на жриците.

Египтяните си представяли, че ароматът е потта на бога на слънцето Ра, и затова го приемали за свещен атрибут. В Египет дори имало бог на парфюмите на име Нефертум, който носел на главата си специално украшение във формата на лотос – една от най-разпространените съставки в парфюмерията и до днес.

Парфюмът е сред най-мощните оръжия на ненадминатата изкусителка Клеопатра. Разказват, че любимият ѝ аро-

¹ Повече за употребата на етерични масла в Древността като парфюми или за лечение може да прочетете в „Етеричните масла: древното лекарство“ от д-р Джош Акс, Тай Болинджър и Джордан Рубин, издателство „Вдъхновения“, С., 2021 г. – Бел.изд.

мат съдържал мирта, канела, кардамон, корен от перуника, лотос, шафран и риган. Специално за нея от безкрайните простори на Римската империя се доставяли редки цветя – жасмин, лавандула, дори алпийска роза и орхидеи. Според легендата преминаването на кораба ѝ по Нил предизвиквало истинска еуфория сред населението, защото дори платната му излъчвали лек аромат. От кадилниците пък се разнасял прословутият египетски аромат Курһи² – най-изтънченият и ценен парфюм от маслата на индийска тръстика, канела, мента, хвойна, акация и други. Легендата гласи, че именно това тайнствено уханье омаляло Марк Антоний и подчинило сърцето му на египетската царица.

Клеопатра

² Курһи (на латински *сурһи*) е романизирано от гръцки *кѳи* за древноегипетското *кар-т*, което означава тамян, от *кар* – парфюм, благовоние, нагриване, изгаряне, запалване. За древните египтяни изгарянето на тамян е било ежедневен празник на аромата и любимият им тамян от всички е бил Кифи. – Бел.авт.

Разкопките показват, че още в древността смесите и количествата на парфюмите са били толкова важни, колкото и това колко дълго ще издържи техният аромат. В онези времена парфюмът е бил основен износен материал и различни държави са водели битки кой да произведе парфюма с най-високо качество. Маслото от лилии е било особено предпочитано, което доказва, че още в древността се е очаквало някакво спазване на стандарт и еднообразие.

Плиний Стари описва египетски парфюм, запазил аромата си след 8 години, а древногръцкият ботаник Диоскурид се съгласява, че египетският парфюм далеч превъзхожда парфюмите, правени от другите цивилизации.

Парфюмите на Египет обикновено носели името на града, в който са правени, или името на основната си съставка. Съхранявали се в стъклени или каменни съдове, като най-желаните били от алабастър. Декорацията им била богата и често включваща бижута, с изисквания към опаковането им, наподобяващи днешните изисквания за функционалност и атрактивност. Парфюмът се горял като тамян, както се споменава в документи от времето на Тутмос III. Именно в тези документи се описват различни разновидности, като бял тамян и зелен тамян. Парфюмът се носел от естетически съображения, като се приготвял под формата на течни настойки от масла или от восък и мазнини – за кремове и мехлемите.

Интересен факт е, че 3300 години след смъртта на Тутанкамон в гробницата му още се долавял ароматът на парфюм. Египтяните ползвали парфюми, за да подготвят телата на своите царе за мумифициране.

Според писмените записи за първия химик, който изработвал парфюми, се счита жена, наречена Тапути. Тя е парфюмер, чието име се споменава в клинопис от второто хилядолетие преди Христа в Месопотамия. Тапути дестилирала цветя, масла и блатен аир с други ароматни вещества, като

след това ги филтрирала и връщала обратно в дестилатора няколко поредни пъти.

Маслени парфюми на четири хиляди години са били открити от археолозите и в Пиргос. Древните хора използвали билки и цветя, за да създадат много качествени парфюми.

Древните гърци, а по-късно и римляните, придавали не по-малко значение на действието на парфюма. Гърците по-ръсвали с уханни течности падналите в бой воители, използвали парфюмите за масажи в баните, смятали ги за истински стимулант в удоволствията и пиршествата.

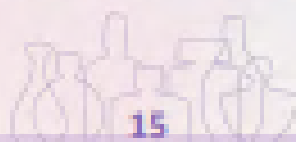
Римските патриции и куртизанки били обгърнати от облаци ароматни ухания, рецептите за които се пазели ревниво. За производството на благовонните смеси и кремове се разгърнала истинска търговия, за нуждите на която доставяли суровини от далечни земи: от Либия – рози, от Атина – теменужки, от Египет – чаени рози. С течение на времето Ориентът станал постоянен доставчик на ароматни подправки, уханни балсами и есенции за Европа.

По-късно, когато древните гърци и римляните завладели Персия и открили парфюма, на него започнало да се гледа като на форма на изкуството.

В Персия също имало много почитатели на парфюма сред вишестоящите и хората с определен политически статус. Използването му било толкова разпространено, че върху персийските картини кралете често били изобразявани с флакони с парфюм.

Гърците, прославили се като любознателни пътешественици, носели от своите странствания нови и екзотични аромати. От друга страна, в Древен Рим на ароматите се приписвала целебна сила.

Страстта по изучаването на растителния свят, развитието на алхимията и медицината в този период карат източните учени да търсят различни методи за извличане на есенции от растенията, като се съобразяват с фазите на луната. Екс-

Парфюмерист в Персия

периментирайки с цветчета от рози в желанието си да намери панацея за всички болести, знаменитият учен и философ Авицена открива дестилацията – способ за отделяне на концентриран екстракт, на арабски „аттар“. Тази технология поставя началото на модерното парфюмерийно производство. Нежната и прозрачна „розова вода“ на Авицена мигновено става една от най-важните експортни стоки на Изтока и се използва за ароматизиране на най-невъобразими неща, включително и на зърна кафе!

Кръстоносните походи и развитието на търговските връзки с ислямския свят допринасят за това европейската аристокрация да открие за себе си полезните и приятни свойства на ароматите. Европа открива основните суровини за производството на козметика и парфюми – цветя, билки и смоли.

В двора на английския крал Едуард I, а по-късно и във френския, италианския и испанския кралски двор, започват да работят домашни майстори парфюмери, които създават ароматни масла и течни ароматни смеси – праобразите на съвременните парфюми. Градът-държава Венеция се превръща в столица на парфюмерията, център за преработка на ароматите от Изтока.

Постепенно разпространявайки се по света, през 1190 година парфюмът идва и във Франция и търговията с него започва да процъфтява, превръщайки се в масова индустрия, каквато е и днес.

През втората половина на XIV век се появяват течните парфюми на основата на спирт и ефирни ароматни масла.

Според легендата първата ароматна вода на основата на розмарин била подарена на унгарската кралица Елизабета от монах като лек срещу тежка болест. Изпивайки течността, кралицата оздравяла.

Първият модерен парфюм е създаден през 1370 година в Унгария по искане именно на кралица Елизабета. Така на-

речената унгарска вода, базирана на розмарин и лавандула, става известна в цяла Европа. Тя е пионерът на европейските парфюми на алкохолна основа и се използва векове наред, преди да се появи одеколонът.

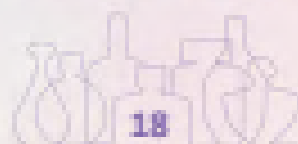
От 1533 година италианецът Рене ле Флорентен, който работи успешно във Франция, става личен парфюмерист на Катерина Медичи, по-късно кралица на Франция. Рене ле Флорентен е собственик на магазин за парфюми на моста Pont au Change. По това време започва историята си и парфюмният град Грас в региона Прованс, Франция, смятан и до днес за световната столица на парфюмерията.

През XVI век на мода излизат парфюмните ръкавици. Започвайки с епохата на Ренесанса, използването на различни аромати добива все по-голяма популярност. С тяхна помощ европейската аристокрация прикрива и неприятните миризми на собствените си тела.

През 1608 година във Флоренция, в доминиканския манастир Santa Maria Novella, се създава първата в света парфюмерийна фабрика. Манастирът и монасите-парфюмеристи са покровителствани от херцози и князе, от крале и кралици и дори от папата.

През 1709 година французинът Жан-Мари Фарина, търговец на подправки и аромати, първи пуска в продажба ароматната „къолнска“ вода, кръстена на град Кьолн, откъдето произхожда. Смятан за революция в развитието на парфюмите, одеколонът с цитрусови плодове, лавандула и розмарин представя желанието на компанията да предлага по-леки и свежи парфюми. И до днес оригиналният одеколон се предлага и почита в немската парфюмерия.

В Англия парфюмите се разпространяват в края на XVI век. Кралица Елизабет I издава заповед да се използва парфюм от всички на обществени места, защото тя не харесва неприятните миризми. В тази епоха английските благороднички сами смесват личните си парфюми.

През XVII и XVIII век във френския кралски двор почти всичко е парфюмирано – за удоволствие и за прикриване на неприятните миризми. Крал Луи XV настоява ежедневно да се сменят пищните аромати в стаите му. Известните парфюми на мадам дьо Помпадур струват половин милион франка годишно.

До златната ера в парфюмерията, която настъпва през XIX век, парфюмите са предназначени основно за елита на обществото. През XIX век производството на парфюми вече не е занаятчийско. Възникват първите парфюмерийни фабрики във вида, в който ги познаваме и днес.

През 1917 година се появяват легендарните шипрови аромати, които съчетават дъбов мъх, пачули, цитрусови плодове и бергамот.

В началото на XX век моделиерите решават да свържат в едно модния бизнес и парфюмерията. През 1911 година на Пол Пуаре му хрумва гениалната идея да допълни своята модна линия с аромати. Скоро след това великата Габриел Боньор „Коко“ Шанел пуска в продажба парфюма си Chanel № 5. Годината е 1921.

В наши дни най-фините и най-скъпите парфюми са направени от стопроцентови масла, концентрирани ароматни смеси, извлечени от цветя или други растения. Натуралните съставки са най-скъпите, защото обикновено са редки, трудни за извличане и с висока степен на контрол. Най-ценните аромати в света са жасминът, българската роза, мускусът и перуниката. Най-скъпата съставка е амбра (ambergris), субстанция, която се произвежда в храносмилателната система на кашалота. Високата цена може да се дължи също и на факта, че някои натурални съставки са на изчезване или се добиват само в определено време на годината, като иланг-иланг от Мадагаскар.

ГЛАВА 2

Обонятелен апарат и обонятелна памет

Как възприемаме миризмите и защо едни аромати ни успокояват, а други ни стимулират? Механизмът е общ за всички хора. Мозъкът е органът, който осъзнава мирисния стимул. Близо 30 години повече от 400 екипа невробиолози се опитват да разгадаят процеса. След повече от 10 години проучвания американските изследователи Линда Бък и Ричард Аксел решават задачата, за което получават Нобеловата награда за медицина за 2004 година¹.

Човек притежава шест сетива, благодарение на които възприема околната среда: зрение, слух, обоняние, вкус, осезание и равновесие. Всяко едно от тези сетива е много важно за нас. В тази книга интерес представлява обонянието.

ОБОНЯТЕЛЕН АПАРАТ

Обонянието ни служи да се насладим на приятни аромати, но и ни предупреждава за различни опасности. Доброто обоняние ни помага да възприемаме на 100% света около нас, да го опознаваме и изучаваме.

Рецепторите на обонянието се намират в лигавицата на носната кухина. На повърхността си те имат реснички, които са потопени в слузест секрет. Обонятелните рецептори се обновяват непрекъснато. Обонятелната система на човека може да разпознава между 5000 и 10 000 различни миризми.

¹ Линда Бък и Ричард Аксел публикуват своите открития в списание *The Cell*, за което са удостоени с Нобелова награда. – Бел.авт.

РЕЦЕПТА 1

Име:

История:

Парфюмна композиция:

ВРЪХ

- 2 капки етерично масло от лимон
- 3 капки етерично масло от бергамот
- 3 капки етерично масло от червен портокал
- 1 капка етерично масло от петитгрейн

СРЕДА

- 3 капки абсолю от жасмин грандифлорум
- 6 капки абсолю от роза дамасцена
- 1 капка етерично масло от иланг-иланг

БАЗА

- 2 капки етерично масло от ветивер
- 2 капки етерично масло от опопонакс
- 1 капка етерично масло от пачули
- 1 капка абсолю от тонка
- 4 капки абсолю от ванилия

Описание на аромата: комбинацията от свежи цитруси във върха олекотява тежката среда, а сладкият землисто-дървесен аромат на базата създава трайност и заземява композицията.

Интензитет: силен.

Трайност: висока.

Сезон: есен, зима, пролет.

Часови диапазон: ден, нощ.

РЕЦЕПТА 2

Име:

История:

.....

.....

.....

Парфюмна композиция:

ВРЪХ

- 3 капки етерично масло от бергамот
- 5 капки етерично масло от розов пипер

СРЕДА

- 4 капки етерично масло от роза дамасцена
- 1 капка етерично масло от карамфил

БАЗА

- 5 капки абсолю от ванилия

Описание на аромата: в началото се прокрадва свеж бергамот и нежен цветен розов пипер. Сърцето е обзето от покрити с роса розови венчелистчета, допълнени с топъл полъх на карамфил. В края се появява сладка и леко тръпчива нотка на ванилия.

Интензитет: среден.

Трайност: средна.

Сезон: пролет, лято.

Часови диапазон: ден.

ТАЙНИТЕ НА НАТУРАЛНАТА
ПАРФЮМЕРИЯ

Д-Р ЕЛЕНА НИКОЛОВА МАРКОВА
ВЕСЕЛА ФИЛЕВА

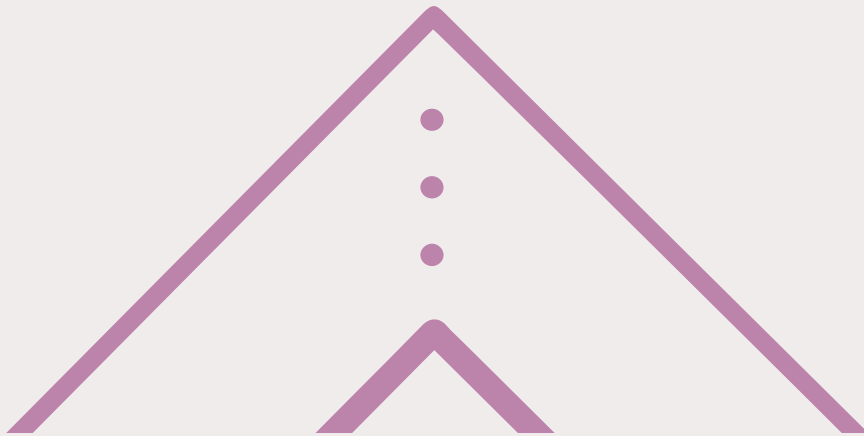

ПОВЕЧЕ ЗА КНИГАТА
ПРОЧЕТЕТЕ ТУК

ВЗЕМИ ОЩЕ

ТАЙНИТЕ НА НАТУРАЛНАТА
ПАРФЮМЕРИЯ

Д-Р ЕЛЕНА НИКОЛОВА МАРКОВА
ВЕСЕЛА ФИЛЕВА

ПОРЪЧАЙ